MİMARLAR ODASI
İZMİR ŞUBESİ

EGE MİMARLIK

ISSN 1301-9694
2020/4 **108**

YIL **30** SAYI **108** **2020/4**

TMMOB Mimarlar Odası İzmir Şubesi'nin üç ayda bir yayınlanan Uluslararası Hakemli Dergisidir.
Yerel Süreli Yayın
Mimarlar Odası İzmir Şubesi Üyeleri için ücretsizdir. Web sayfası üzerinde açık kaynaktır.

Yayınlayan
Mimarlar Odası İzmir Şubesi adına;
Yayın Komitesi
Sahibi İlker Kahraman
Editör Özlem Erdoğdu Erkarslan
Yayın Editörü Çiçek Ş. Tezer Yıldız
Grafik Tasarım Güler Ertan
Konsept Tasarım Emre Çıkınoğlu

Yayın Komitesi
Özlem Erdoğdu Erkarslan
Hikmet Eldek Güner
Ferhat Hacıalibeyoğlu
Ülkü İnceköse
Seçkin Kutucu
Aslı Ceylan Öner
Deniz Özkut
Çiçek Ş. Tezer Yıldız
(Soyadına göre alfabetik)

Ege Mimarlık Bilimsel Danışma Kurulu
Yenal Akgün, Doç. Dr.
Ayşe Güliz Bilgin Altınöz, Prof. Dr.
Neslihan Dostoğlu, Prof. Dr.
Gül Kaçmaz Erk, Doç. Dr.
Emine Özen Eyüce, Prof. Dr.
Hikmet Sivri Gökmen, Doç. Dr.
Deniz Güner, Prof. Dr.
Berin Gür, Prof. Dr.
Emel Kayın, Prof. Dr.
Tuğçe Kazanasmaz, Prof. Dr.
İpek Özbek, Prof. Dr.
Güven Arif Sargın, Prof. Dr.
İkbal Sevil Sarıyıldız, Prof. Dr.
Uğur Tanyeli, Prof. Dr.
Koray Velibeyoğlu, Prof. Dr.
(Soyadına göre alfabetik)

Tarandığı Veritabanları
DAAI - Design and Applied Arts Index

Yayın Yeri
Mimarlar Odası İzmir Şubesi - İzmir Mimarlık Merkezi
1474 Sokak No: 9 Alsancak İzmir
Tel: (232) 463 66 25 (pbx)
Faks: (232) 463 52 12
egemim@izmimod.org.tr
www.izmimod.org.tr

Akhisar Temsilciliği: (0236) 414 86 50
Aydın Temsilciliği: (0256) 213 45 33
Dikili Temsilciliği: (0232) 671 85 02
Kuşadası Temsilciliği: (0256) 612 00 91
Manisa Temsilciliği: (0236) 232 68 07
Nazilli Temsilciliği: (0256) 312 84 83
Ödemiş Temsilciliği: (0232) 545 73 73
Salihli Temsilciliği: (0236) 715 08 23
Turgutlu Temsilciliği: (0236) 312 04 21
Uşak Temsilciliği: (0276) 212 29 57

Abone ve Reklam İletişim
Binat İletişim & Danışmanlık
Barbaros Bulvarı Dörtyüzlü Çeşme Sok. No: 2
Güneş Apt. K: 6 D: 7 34353 Beşiktaş / İstanbul
Tel: (212) 259 90 79 Faks: (212) 259 16 46
info@binatdanismanlik.com
Reklam Yöneticisi: Teoman Coşkun
abonelik.binatdanismanlik.com

Baskı
12.matbaa
İbrahim Karaoğlanoğlu Cad.
No:35 34418 Kağıthane, İstanbul
T. +90 212 281 25 80
info@onikincimatbaa.com
Sertifika No: 46618

• Ege Mimarlık makale seçimleri hakemler tarafından yapılmaktadır. Sadece hakemli seçim sürecinden geçen yazılar "makale" kategorisinde yer almaktadır.

BAŞYAZI **...2**

İNGİLİZCE ÖZET **...4**

HABERLER **...6**

YARIŞMA
Torbalı Belediyesi Belediye Hizmet Binası, Pazaryeri ve Otopark ile Yakın Çevresi Ulusal Mimari Proje Yarışması ...12
Cem Sorguç
Torbalı Belediyesi Yarışması Örneğinde 2020 Pandemi Koşullarında Mimari Proje Yarışma Değerlendirmesi ...14
Uşak Belediyesi Yayalaştırılan Sokaklar Mimarlık Kentsel Tasarım Fikir Proje Yarışması ...18
Ebru Yılmaz
Uşak Belediyesi Yayalaştırılan Sokaklar Mimarlık-Kentsel Tasarım Fikir Proje Yarışması Üzerine Bir Değerlendirme ...20

İNCELEME
Meral Ekincioğlu
"Society of Architectural Historians" Konferansı Merceğinden Çağdaş Mimarlığın Problemlerine Dair ...24

İZ BIRAKANLAR
F. Feyzal Özkaban
Modernist Öncü Rıza Aşkan ...30

TEMA
TAMİR ...40

GÖRÜŞ
Dilara Yaraş Er
Yapılı Çevrenin Korunması ve Emek Kavramı İlişkisi ...41
Doğa Tüven
Engelsiz Yaşam İçin Kent Tadilatları ...41

ATÖLYE
Ayşegül Çakan, Zeynep Dündar, Nurten Ö. Gökmen, Fulya Selçuk
İzmir Yaratıcı Tamir İşliği ...42

MAKALE
Halil İbrahim Düzenli
Tamir, Tadil ve Tarih: Turgut Cansever Restorasyonlarının Anlamsal İçeriği ...48

MAKALE
Suna Çağaptay
Yeniden İnşa Edilen Geçmiş: Ayasoluk'taki Takip Kapısının Bizans Dönemindeki Tamiri ...56

MAKALE
Yekta Özgüven, A. Kumsal Şen Bayram, Emel Cantürk
Mimari Tasarım Stüdyosunda Bir Tamir Deneyimi: COVID-19 ve Uzaktan Eğitim Süreci ...64

MAKALE
Nilay Özlü
II. Mahmud'dan II. Meşrutiyet'e Topkapı Sarayı Onarımları ...70

MAKALE
Burkay Pasin, Güzden Varinlioğlu, Kıvanç Kılınç
Alternatif Bir Kentsel Tamirat Pratiği Olarak Darağaç ...78

MAKALE
Umut Devrim Tunca, Eti Akyüz Levi
Kırsal Yerleşimlerin Koruma Sorunları: İzmir Örneği ...86

MAKALE
Neslihan Serdaroğlu Sağ, Aykut Karaman
Kentsel Dönüşüm Projelerinin Akıllı Büyüme İlkeleri Çerçevesinde Değerlendirilebilmesine Yönelik Bir Model Önerisi ...94

MAKALE
Kutluğ Savaşır, Nurdan Kasul
Bir Afet Konutuna Enerji Etkinlik Bağlamında Yapılacak Tadilatların Fayda-Maliyet Analiziyle Değerlendirilmesi ...102

MAKALE
Ahmet Vefa Orhon
Sürdürülebilir Mimarlık Olgusuna Döngüsel Ekonomi Perspektifinden Eytişimsel Bir Bakış ...110

MAKALE
Ali Dur, Arzu Erdem
Kültürel Bir Tamirat Şansı: Pandeminin Yarattığı Yeni Kültürel ve Materyal Gerçekliğin Yeni Babil Üzerinden Okunması ...118

MAKALE
Senem Doyduk
Tamirden Restorasyona; Uzmanlık Alanının Erişilebilirliği Üzerine... ...126

MAKALE
Hakan Yıldız, H. Tuba Bölük
Bir Modernleşme Güzergahı: Tamir-Tadilat'tan Onarım-Restorasyon'a ...132

MAKALE
Dilara Taciroğlu, Müge Cengiz
Değişimin ve Dönüşümün İzlerini Sürmek: Bir Cumhuriyet Dönemi Mirası Silahçıoğlu Hanı ...138

MAKALE
Funda Uz, Ayşe Tuğçe Pınar
Mimari Proje Stüdyosu Deneyimi Olarak "Tamirin Araçsallığı": DOLAPDERE RECORD ...146

MAKALE
Nazife Aslı Kaya
Planlı Eskime, Tüketici, Tamir Eylemi ve Tamir Topluluğu İlişkisi ...154

YAYIN TANITIM
Pınar Gökbayrak
Pınar Gökbayrak ile Arketon Üzerine ...160

COMPETITION
Architectural Project Competition Evaluation in the Case of Torbalı Municipality Competition in 2020 Pandemic Conditions
Cem Sorguç, Architect

An Evaluation on the Uşak Municipality Pedestrianized Streets Architecture-Urban Design Idea Project Competition
Ebru Yılmaz, Assoc. Prof. Dr., Izmir Institute of Technology Department of Architecture

PROJECTION
On Contemporary Architectural Problems through the Lens of "Society of Architectural Historians" Conference
Meral Ekincioğlu, Ph.D., Architect

MEMORABLE FIGURES
Modernist Pioneer Rıza Aşkan
F. Feyzal Özkaban, Asst. Prof. Dr., Dokuz Eylül University Department of Architecture

"REPAIR"
ARGUMENT
The Relation Between Protection of the Built Environment and the Concept of Labor
Dilara Yaraş Er, Architect

City Renovations for a Life Without Barriers
Doğa Tüven, Architecture Student

WORKSHOP
Izmir Creative Repair Workshop
Ayşegül Çakan, Zeynep Dündar, Nurten Özdemir Gökmen, Fulya Selçuk; (all) Research Asst., Dokuz Eylül University Department of Architecture

ARTICLE
Repair, Renovation and History: The Content of Turgut Cansever's Restoration Projects
Halil İbrahim Düzenli, Asst. Prof. Dr., Samsun University Department of Architecture
KEYWORDS repair, renovation, history, restoration, Turgut Cansever

ARTICLE
Rebuilding the Past: The Byzantine Repair of the Gate of Persecutions at Ayasoluk
Suna Çağaptay, Asst. Prof. Dr., Bahçeşehir University Department of Architecture; Post-doc. Research Assoc., University of Cambridge Faculty of Classics
KEYWORDS repair; historical, religious and visual context; spolia; Byzantine; Ayasoluk; Ephesos

ARTICLE
A Repair Experience in Architectural Design Studio during COVID-19 Pandemic and Distance Education
Yekta Özgüven, A. Kumsal Şen Bayram, Emel Cantürk; (all) Asst. Prof. Dr., Maltepe University Department of Architecture
KEYWORDS architectural design studio, internet based distance education, online education, COVID-19 pandemic.

ARTICLE
Topkapı Palace Renovations from Mahmud II to the Second Constitutional Era
Nilay Özlü, Asst. Prof. Dr., Altınbaş University, Oxford University
KEYWORDS Topkapı Palace, Architectural Preservation, Restoration, Renovation, The Council of Monuments, Late-Ottoman Era

ARTICLE
Darağaç as an Alternative Urban Repair Practice
Burkay Pasin, Assoc. Prof. Dr., Izmir University of Economics Department of Architecture
Güzden Varinlioğlu, Assoc. Prof. Dr., Izmir University of Economics Department of Architecture
Kıvanç Kılınç, Assoc. Prof. Dr., American University of Beirut (AUB) Department of Architecture and Design
KEYWORDS urban transformation, gentrification, urban repair, Darağaç Collective, Umurbey Neighborhood

ARTICLE
Conservation Problems of Rural Settlements: Case of Izmir
Umut Devrim Tunca, Asst. Prof. Dr., Izmir Kavram Vocational School Architectural Restoration Program
Eti Akyüz Levi, Prof. Dr., Dokuz Eylül University Department of Architecture
KEYWORDS rural, vernacular, conservation, repair, maintenance, sustainability

ARTICLE
A Model Proposal for Evaluating Urban Regeneration Projects within the Framework of Smart Growth Principles
Neslihan Serdaroğlu Sağ, Asst. Prof. Dr., Konya Technical University Department of Urban and Regional Planning
Aykut Karaman, Prof. Dr., Altınbaş University Department of Architecture
KEYWORDS urban regeneration, smart growth, sustainable development, holistic evaluation

ARTICLE
Evaluation of the Repairs to be Made in a rural Housing in the Context of Energy Efficiency by Using Benefit-Cost Analysis
Kutluğ Savaşır, Asst. Prof. Dr., Dokuz Eylül University Department of Architecture
Nurdan Kasul, Research Asst., Dokuz Eylül University Department of Architecture
KEYWORDS energy efficiency, renovation, cost-benefit analysis, disaster houses

ARTICLE
A Dialectic View on Sustainable Architecture Through the Circular Economy Perspective
Ahmet Vefa Orhon, Assoc. Prof. Dr., Dokuz Eylül University Department of Architecture
KEYWORDS circular economy, circular building, circular architecture, sustainable architecture

ARTICLE
Chance for a Cultural Repair: Reading the New Cultural & Material Reality of the COVID-19 Pandemic from the Lenses of New Babylon
Ali Dur, M. Arch., Lecturer, Kadir Has University Department of Architecture
Arzu Erdem, Prof. Dr., Kadir Has University Department of Architecture
KEYWORDS Utopias, New Babylon, COVID-19, Virtual Platforms, Time-and-space

ARTICLE
From Repair to Restoration: An Overview on the Accessibility of the Area of Expertise...
Senem Doyduk, Asst. Prof. Dr., Sakarya University Department of Architecture
KEYWORDS repair, restoration, architectural conservation, conservation history

ARTICLE
A Modernization Route: From Repair-Alteration to Maintenance-Restoration
Hakan Yıldız, Tuba Bölük; (both) Research Asst., Mardin Artuklu University Department of Architecture
KEYWORDS conservation, translation, modernization, cultural heritage

ARTICLE
Tracing Change and Transformation: A Republican Heritage, Silahçıoğlu Inn
Dilara Taciroğlu, Müge Cengiz; (both) M. Arch., Conservation Specialist
KEYWORDS early republican heritage, Izmir Silahçıoğlu Inn, Izmir's Inns

ARTICLE
"Instrumentalism of Repair" as an Architectural Project Studio Experience: DOLAPDERE RECORD
Funda Uz, Assoc. Prof. Dr., Istanbul Technical University Department of Architecture
Ayşe Tuğçe Pınar, Research Asst., Istanbul Technical University Department of Architecture
KEYWORDS architectural project studio, Dolapdere, mapping, section-collage, architectural program

ARTICLE
Relations Between Planned Obsolescence, Consumers, Repair and Repair Community
Nazife Aslı Kaya, Asst. Prof. Dr., Bilecik Şeyh Edebali University Department of Industrial Design
KEYWORDS planned obsolescence, design for repair, design for limited repair, repair community, right to repair

PUBLICATION
On Arketon with Pınar Gökbayrak
Pınar Gökbayrak, Arketon Publication Coordinator, Architect
Interview: Özlem Erdoğdu Erkarslan, Prof. Dr.

Mimari Tasarım Stüdyosunda Bir Tamir Deneyimi: COVID-19 ve Uzaktan Eğitim Süreci

Yekta Özgüven, A. Kumsal Şen Bayram, Emel Cantürk

MAKALENİN ADI **Mimari Tasarım Stüdyosunda Bir Tamir Deneyimi: COVID-19 ve Uzaktan Eğitim Süreci**
A Repair Experience in Architectural Design Studio during COVID-19 Pandemic and Distance Education
MAKALENİN TÜRÜ **Araştırma Makalesi**
MAKALENİN KODU **EgeMim, 2020-4 (108); 64-69**
MAKALENİN YAZARLARI **Yekta Özgüven, A. Kumsal Şen Bayram, Emel Cantürk;** (hepsi) Dr. Öğr. Üyesi, Maltepe Üniversitesi Mimarlık ve Tasarım Fakültesi
MAKALENİN GÖNDERİM TARİHİ **15.07.2020**
MAKALENİN KABUL TARİHİ **11.09.2020**
YAZAR İLETİŞİM BİLGİSİ **ozguven.yekta@gmail.com, emel.canturk@gmail.com, asenakumsalsenbayram@maltepe.edu.tr**
ORCID **0000-0003-0899-1307 (Y. Özgüven)**
0000-0002-5230-1994 (E. Cantürk)
0000-0002-1131-6073 (A. K. Şen Bayram)

ÖZET COVID-19 pandemisi, hâlihazırda yürütülmekte olan ancak işlevini yitiren geleneksel eğitim modellerinin onarılması gerekliliğini gündeme getirmiş; mimari tasarım eğitimi anlayışının da bu yeni teknolojik-toplumsal-psikolojik çerçeveye göre sorgulanmasını ve geliştirmesini kaçınılmaz kılmıştır. Bu kapsamda çalışma, Maltepe Üniversitesi Mimarlık ve Tasarım Fakültesi'nde 2019-2020 bahar yarıyılında uzaktan eğitimle yürütülen mimari tasarım stüdyolarında, kendiliğinden oluşan tamir sürecini ve sürecin yol açtığı dönüşümleri tartışmaya açmaktadır. Bu dönüşümler, öğrencilerle ve yürütücülerle yapılan derinlemesine görüşmeler aracılığıyla, tasarım stüdyosunda mekân, zaman ve yöntem olmak üzere üç başlıkta incelenmektedir.
ANAHTAR KELİMELER mimari tasarım stüdyosu, internet tabanlı uzaktan eğitim, çevrimiçi eğitim, COVID-19

1990'lardan beri yaygınlaşan dijital eğitim ortamı ve Z kuşağının farklı algılayış, kavrayış, tutum ve alışkanlıkları, geleneksel eğitim anlayışının altını oymaktadır. Ancak, örgün eğitimin henüz bu sürece tam olarak entegre olduğu söylenemez. Özellikle, tasarım ve mimarlık gibi uygulamalı disiplinler hâlâ geleneksel eğitim modelleri çerçevesinde faaliyetlerini sürdürmektedir. COVID-19 pandemisinin, mimarlık okullarının uzaktan eğitime uyum sağlamasını zorunlu kılması, artık işlevini yitiren modellerin onarılarak mimari tasarım eğitim anlayışının da bu yeni teknolojik-toplumsal-psikolojik çerçeveye adapte olması gerekliliğini gündeme getirmiştir.

Ancak, mimari tasarım eğitiminin kendine özgü yapısı, bu adaptasyon sürecinde bazı zorlukları beraberinde getirmektedir. Çağdaş mimari tasarım eğitiminin temellerinden biri, mimari tasarımın öğretilecek değil, deneyimlenecek bir şey olduğudur (Grassi, 1992). Mimarlık eğitiminin omurgasını oluşturan tasarım stüdyoları, tasarımcı adaylarının deneme-yanılma yoluyla çözüm aradıkları, stüdyo yürütücüsüyle karşılıklı iletişim içerisinde öğrenmeyi öğrendikleri yerdir. Stüdyodaki öğrenme süreci, öğreticiden öğrenene doğrusal bilgi akışı yerine, yürütücü-öğrenci-proje arasındaki etkileşimlerle, stüdyonun interaktif ortamında gerçekleşmektedir. Mimari tasarım stüdyosunun bu özellikleri, dijitalleşen sürece eklemlenmeyi zorlaştırsa da; COVID-19 pandemisi, eğitimin uzaktan yürütülmesiyle, tasarım eğitiminde köklü bir tamir yapmak için gerekli ortamı sağlamıştır.

Mimari tasarım stüdyosunun içerik ve yöntemi sebebiyle, burada kastedilen tamir, klasik anlamıyla "Onarma, onarım. Yapılan bir yanlışı, kusuru düzeltmeye çalışma"nın çok ötesindedir. Tamir, bütüncül bir geri dönüşüm yerine yeniden kullanımı yücelten, özgür düşünceden beslenen, kullan-at yerine yeniden tamir edilebilir bir mükemmeliyete ulaşan, sadece bozulduğunda değil, iyi zamanlarda bile tamir edilen bir onarımdır (URL-1). Tamir, sadece erkin tekelinde değil, tüm aktörlerin katılımıyla olmalıdır. Dolayısıyla, bu süreçte uzaktan eğitime ilişkin çeşitlenen deneyimlerin paylaşılması ve tartışılması oldukça önemlidir.

Bu bağlamda bu çalışma, Maltepe Üniversitesi Mimarlık ve Tasarım Fakültesi'nde, 2019-2020 bahar yarıyılında, internet tabanlı uzaktan eğitimle yürütülen tasarım stüdyolarında yürütücü-öğrenci işbirliğiyle kendiliğinden oluşan tamir sürecindeki hızlı adaptasyon kararlarını tartışmayı amaçlamaktadır. Uzaktan eğitim kavramının işaret ettiği, mekânsal, zamansal ve zihinsel uzaklık bağlamında ele alınan bu tartışma, hakkında çok az veriye sahip olduğumuz çevrimiçi tasarım stüdyosu deneyimini ortaya koyarak, mimari tasarım eğitiminin geleceği için önemli veriler sağlayacaktır.

1. İnternet Tabanlı Uzaktan Eğitim ve Mimari Tasarım Stüdyosu

Uzaktan eğitim, öğrencilerin birbirlerinden ve eğitimcilerden farklı

ortamlarda, aralarındaki etkileşimi iletişim teknolojileri aracılığıyla gerçekleştirdikleri eğitim-öğretim süreçleridir (Aydın, 2019). Buradaki "uzaklık", "mekânsal, zamansal, zihinsel" olmak üzere farklı olgulara işaret etmektedir (Simonson vd., 2000). İlk uygulamaları 19. yüzyıl İngiltere'sinde mektupla başlamış, 20. yüzyılda radyo ve televizyondan öğrenme imkânı tanıyan denemeler gerçekleştirilmiştir (Kaya, 2002). İletişim teknolojilerinde yaşanan ilerlemelerle, bu mecralar yerini e-posta, dosya aktarımı, video-konferans gibi yöntemleri kullanan internet tabanlı eğitime bırakmış; günümüzde ise eşzamanlı gerçekleştirilen çevrimiçi uzaktan eğitime evrilmiştir. İnternet ve bilgisayar teknolojilerinin kullanımı, iletişim aracını değiştirirken eğitim modelini de değiştirmiş; uzaktan eğitimi, öğrenciye doğru tek yönlü iletişimden, öğrenci-eğitimci etkileşimine dayanan bir uygulamaya dönüştürmüştür. Coldeway'in zamansal ve mekânsal özelliklerine göre "aynı zamanda-aynı mekânda, farklı zamanda-aynı mekânda, aynı zamanda-farklı mekânda, farklı zamanda-farklı mekânda" biçiminde ele aldığı (Simonson vd., 2000) eğitim uygulamalarındaki değişimler, mimarlık eğitiminin uzaktan eğitimle olan ilişkisini de değiştirmeye başlamıştır.

Bilgisayarların eğitim sürecinde kullanımına ilişkin ilk denemeler, 20. yüzyılın ortalarında gerçekleştirilmiş, yeni bir eğitim ortamı tanımlamaları 1990'larda olmuştur. Bilgisayar teknolojilerinin eğitim alanına entegrasyonuyla, "teknolojiyle zenginleştirilmiş, hibrit, harmanlanmış" gibi uzaktan eğitim modelleri geliştirilmiştir. Uzaktan eğitim, eğitim sürecinin kişiselleştirilmesi, geri besleme olanağının arttırılması, öğrencinin bireysel olarak öğrenen konumuna gelmesi, bireylerin kendilerine uygun yöntemdeki öğrenmenin sağlanması gibi yeni konuları gündeme getirmiştir. Böylelikle eğitimin daha hızlı, etkileşimli, bireysel, verimli ve aktif hâle geldiği bir anlayış ortaya çıkmıştır. Öğrencinin, öğrenme sürecinin en aktif aktörü olduğu bu yaklaşımda, en iyi öğrenme, öğrenen konumundaki bireylerin kendilerine anlamlı gelen, gerçek yaşamda yeri olan sorunları çözümlemeleri sırasında gerçekleşmektedir (Aydın, 2019).

İnternet tabanlı uzaktan eğitimin yaygınlaşmasıyla, mimarlık eğitiminde de deneysel çalışmalara başlanmıştır. Bu çalışmaların dayandığı "sanal tasarım stüdyosu" kavramı, ilk kez 1990 yılında Mitchell tarafından ortaya atılmıştır (Mitchell & McCullough, 1991). Literatürde yer alan ilk örneği 1992'de British Columbia ve Harvard Üniversitesi öğrenci ve akademisyenlerinin katılımıyla gerçekleştirilen "Uzaktan İşbirliği" stüdyosudur. Bu çalışmada, öğrenci ve akademisyenler arasındaki iletişim, e-posta ve dosya transfer sistemiyle sağlanmış ve eşzamansız bir eğitim uygulanmıştır. 1993'teki "Sanal Köy" projesi ise, tasarımda işbirliği, eşzamanlı iletişim, video-konferans desteği, veri arşivleme gibi unsurlar bakımından sanal tasarım stüdyolarının ilk kapsamlı örneğidir (Broadfoot & Bennett, 2003). "Zaman döngüsü" kavramını uygulayan ilk sanal tasarım stüdyosu olan 1998 tarihli "Zaman Çoğullayıcı" stüdyoda, katılımcılar, aralarındaki coğrafi saat farklılıklarını avantaja dönüştürerek tasarım sürecini sürekli bir döngü hâlinde sürdürmüşlerdir (Kolarevic vd., 1998).

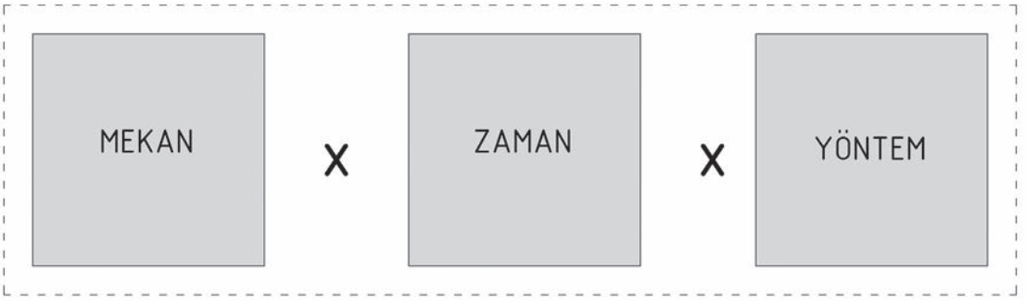
Sanal stüdyo uygulamaları, günümüze kadar iletişim ve bilgisayar teknolojilerinin yardımıyla gelişme göstermişse de, mimarlık alanında uzaktan eğitime tam bir entegrasyon sağlanamamıştır. Tasarım stüdyosunun uzaktan yürütülmesini zorunlu kılan güncel koşullar, stüdyo ortamının, sistemli hazırlık süreci olmaksızın, geleneksel hâliyle internet ortamına taşınmasına sebep olmuştur. Kullanılan araçların ve ortamın değişiminin yol açtığı bu kırılma, yıllardır devam eden eğitim anlayışını yeni teknolojilere adapte edebilmek için sistemli ve kapsamlı bir tamir ortamını hazırlamıştır.

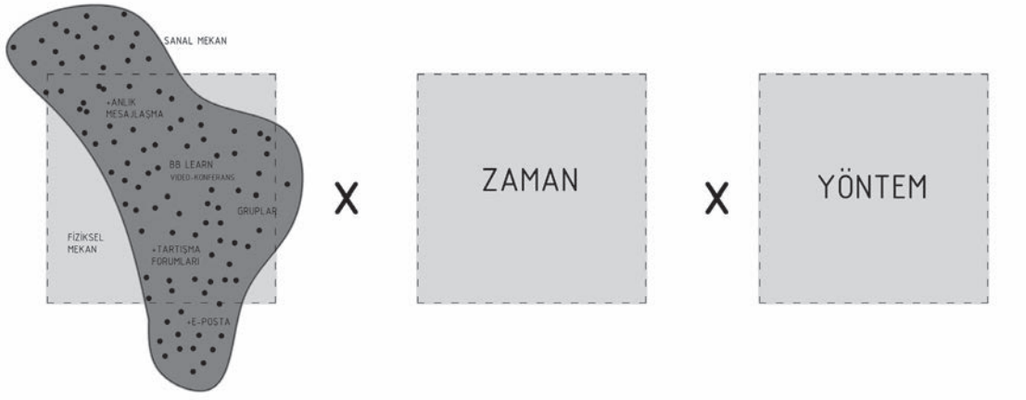
2. Tamir Kavramını Yeniden Düşünmek

Üretim teknolojilerinde yaşanan gelişmeler, özellikle geçtiğimiz yüzyılda, büyük bir üretim fazlasını ortaya çıkarmış; 21. yüzyılın kültürünü belirleyen de bu aşırı üretimin doğal bir sonucu olan aşırı tüketim olgusu olmuştur. Baudrillard'ın (1970) "tüketim toplumu" olarak adlandırdığı sosyal ve ekonomik sistem, tüketicileri terk etmeye, değiştirmeye, sürekli yeni olanı almaya teşvik etmektedir. Günümüzde bu toplum sadece aşırı tüketimle değil, aynı zamanda kullan-at davranışıyla da tanımlanmaktadır. Kullan-at toplumu, eskiyi tamir etmek yerine, yenisini almayı tercih etmektedir.

U.S. Environmental Protection Agency (A.B.D. Çevre Koruma Ajansı) verilerine göre, Amerika'da günde yaklaşık 350.000, yılda 152.000.000'dan fazla cep telefonu, 9.400.000 ton elektronik eşya çöpe atılmaktadır (URL-2). Eskisini terk etme ve sürekli yeniye yönelme davranışı çağdaş yaşamın ayrılmaz bir parçası, bir toplumsal kalıp hâline gelmiştir. Sadece nesneler bazında değil, ilişkiler, sistemler ve sosyal yapılar söz konusu olduğunda da, toplumsal bir davranış olarak tamir etmek yerine, terk edip yenisine geçme eğilimi hızla artmaktadır.

Günümüz kültürü, her alanda "yeni" olanı yüceltmekte ve tamir etkinliği giderek geri plana itilmektedir. Jackson'a (2017) göre, ilk bakışta onarım ve yenilik kavramları birbirine çok uzak görünse de, "tamir" içinde inovasyonu da barındırır. Bakım ve onarım, yenilikten ayrı/yeniliğe alternatif durumlar değil, tersine en beklenmedik sonuçların bulunabileceği/ortaya çıkabileceği potansiyel anlanlardır. Günümüz dünyası, doğası gereği kopmalara/bozulmalara açıktır. Bu kopmalar/bozulmalar ise verimli ve üretkendir. Tamir, bozulma/arıza/yıkım olgularıyla sıkı bir ilişki içindedir. Bozulma olmadan tamir de olmaz. Arızalar ve boşluklar, engeller değil; değişim için dinamik kaynaklardır (Jackson, 2017). Arıza/bozulma ve başarısızlık, atipik durumlar olarak değil, "toplumların yeniden üretmeyi öğrendiği araçlar" olarak görülmelidir. Çünkü bozulan sistemlerin tamiri her zaman öğrenme, adaptasyon ve doğaçlama üretir. Ancak bir şeyler bozulduğunda, yeni çözümler icat edilebilir. Tamir etkinliği, pratik bilgideki küçük artışla büyük değişiklikler üretebilecek sürekli bir geri bildirim döngüsü görevi gören, yeniliğe yol açan en önemli etmendir (Graham & Thrift, 2007). Sistemler, ancak "bozularak" ve "tamir edilerek"

SOLDA Geleneksel mimari tasarım stüdyosu bileşenleri (Şekil 1)

Uzaktan tasarım stüdyosunda mekân (Şekil 2)

gelişir. Bunun en iyi örneklerden biri internetin gelişimidir. Ağ formunun ve kapasitesinin gelişimi, pürüzsüz/otomatik bir eğri izlememiş; aksine mevcut protokollerin ve uygulamaların sınırlarına karşı çıkarak gerçekleşmiştir. Bu süreçte, internet altyapısının en önemli özellikleri bile tesadüfen ortaya çıkmıştır. "Yenilik", teknoloji alanında olduğu kadar kültürel alanda da, genel veya bireysel eğilimler değil, problemler etrafında düzenlenir. Bu yüzden doğası gereği kolektiftir; itici gücü ise arıza ve onarımdır (Jackson, 2017).

Geleneksel tamir yöntemi, bozulan/kırılan bir nesnenin kırık parçalarını birleştirerek veya yama yaparak yeniden hayata döndürülmesini içerir. Ancak, daha çok nesne ölçeğine uygulanabilen bu yöntem, sistemlere adapte olabilme yeteneğine sahip değildir. Dolayısıyla, gücünü bozulmalardan alan bir yeniden hayat verme/iyileştirme/geliştirme süreci olarak ele alınan tamir, bunlardan farklı yöntemlere ihtiyaç duymaktadır. Yeniden kavramsallaştırdığı haliyle tamirin özellikleri şöyle sıralanabilir:

1. Kolektif ve teknoloji tabanlı bir süreç: Tamir, bireysel değil, tüm aktörlerin katılımı ve desteğiyle gerçekleşen kolektif bir etkinliktir. Ayrıca, bakım ve onarım her zaman teknolojinin politik, sosyal, kültürel ve ekolojik bağlamları tarafından şekillendiriliğinden (Mattern, 2018) tamir etkinliğinin, günümüz teknolojilerini kullanarak gerçekleştirilmesi gerektiği açıktır.

2. Yüksek adaptasyon kapasitesi: Tamir sürecinde artık çalışmayan veya eksik parçaların yerine yenisi önerilir. Yeni parçalar, eskilerin hayatta kalmasına yardımcı olur ve kullanılabilir hâle getirir. Ancak tamirin başarısı, yeni parçaların adaptasyon kapatisine, birleştirilen eski ve yeni parçaların ortaklaşa çalışmasına bağlıdır. Bu yöntem bahçecilikte kullanılan "aşılama" yönetimine benzetilebilir. Aşılanmış dal gövdeyle birleştiğinde, bitkinin eski veya yeni olarak tanınması zordur, çünkü her ikisinden de unsurlar barındırır (URL-3).

3. Bozulmalara ve yeniden tamire açık esnek bir süreç: Tamir, sonlu bir süreç olarak ele alınmamalıdır. Yenilik ve gelişmenin bozulma-tamir döngüsü içerisinde ortaya çıktığı düşünüldüğünde, sistemlerin bozulamalara, dolayısıyla sonraki onarım ve yeniden yapılandırmalara açık olarak tasarlanması gerekmektedir. Böylelikle her tamir süreci, yeni oluşumlar ve buluşlar için potansiyel alanlar sağlayacaktır.

3. COVID-19 ve Uzaktan Eğitim: Mimari Tasarım Stüdyosunda Bir Tamir Deneyimi

COVID-19 pandemisi sürecinde bazı mimarlık okulları, kuram ve uygulamanın birleşimi olan, ekip çalışması ve işbirliği gerektiren, çoğul ortam malzemeleri ve içerikleri kapsayan (Chen & You, 2003) yapısı sebebiyle, tasarım stüdyosu derslerine ara verirken, bazıları dersleri sürdürme kararı almıştır. Araştırma kapsamında, eğitime devam etme kararı alan Maltepe Üniversitesi'nde 2019-2020 bahar yarıyılında, Mimarlık ve Tasarım Fakültesi'nde yürütülen mimari tasarım stüdyolarındaki adaptasyon süreci, öğrenciler ve yürütücülerle yapılan derinlemesine görüşmeler aracılığıyla incelenmiştir. Blackboard uygulamasında çevrimiçi olarak yürütülen bu stüdyolardaki deneyimler, eğitimci ve öğrenci açısından değerlendirilirken, yapılan uygulamalar her yönüyle yeni tamir kavramını içermesi sebebiyle eğitimde bir onarım deneyimi sunmaktadır. Yeni tamir anlayışının temel özellikleri olan teknoloji tabanlı, yüksek adaptasyon kapasiteli, bozulma ve yeniden tamire açık esneklikte, kolektif bir anlayışla şekillenen bu onarım, katılımcıların deneyimleri doğrultusunda, stüdyonun mekânsızlaşması, zamansızlaşması ve geleneksel yöntemlerin işlerliğini kaybetmesi olmak üzere üç başlıkta incelenmiştir (Şekil 1).

Stüdyonun Mekânsızlaşması

Mimari tasarım stüdyosu, hem tasarlama ediminin öğrenildiği, alternatiflerin üretildiği ve değerlendirildiği bir fiziksel mekân, hem de "yaparak öğrenme" merkezli bir öğretim yaklaşımı olarak tanımlanır (Broadfoot & Bennett, 2003). Stüdyolarda öğrenciler bireysel olarak veya işbirliğiyle projeleri üzerinde çalışırken iletişim kurmayı, eleştirmeyi, eleştirilere karşılık vermeyi öğrenirler (Kvan, 2001). Bu sebeple mimari tasarım stüdyoları, mekândan çok deneyim alanlarıdır. İnternet tabanlı uzaktan eğitime geçilmesinin getirdiği

en önemli değişiklik, bir öğrenme ve deneyim alanı olan stüdyonun fiziksel olarak ortadan kalkması olmuştur. Burada oluşan "boşluk", Blackboard uygulamasındaki sanal stüdyolarla doldurulmaya çalışılmıştır. Normal şartlardaki mekânsal uygulamalar doğru kabul edilerek, tamir kavramının yüksek adaptasyon yeteneğine uygun olarak hızla yaratılan bu sanal stüdyolar, köklü bir onarımdan çok bir yama niteliğindedir.

Bunun ilk adımı, yüz yüze eğitim ortamındakine benzer iletişim ortamının yaratılma çabası olmuş ve Blackboard'un kamera açma seçeneği kullanılmıştır. Yürütücüler, kamera açma seçeneğini aktif olarak kullandıklarını, öğrenciler ise internet bağlantısı problemleri nedeniyle bazen kullandıklarını belirtmişlerdir. Yürütücülerin yorumları sırasında kamera kullanmaları, mimik ve göz kontağı gibi etkileşimleri kurmalarını sağlamıştır. Özellikle jüri kritiklerinde, kameranın açık olmadığı durumlarda, yürütücünün ifadelerinin öğrenciler tarafından yanlış anlaşıldığı gözlemlenmiştir. Öğrencilerin kamera açmayı tercih etmemeleriyle, sesli iletişimin görsel iletişime baskın gelmesi, yürütücüler için çeşitli problemleri beraberinde getirmiştir. Yürütücüler açısından, haftalık proje tashihlerinde, öğrencilerin mimik ve ifadelerinin net okunamıyor olması, anlatılan konuların ne kadar anlaşıldığı konusunda soru işareti yaratırken, sıklıkla aktarılan konunun yanlış anlaşıldığı veya hiç anlaşılmadığı durumlarla karşılaşılmıştır. Öğrencilerin ifadesine göreyse yürütücüler, öğrencilerin ses tonlarından söylenenleri anlayıp anlamadıklarını, sıkılıp sıkılmadıklarını ve değişen psikolojilerini fark eder hâle gelmişlerdir.

Yürütücü-öğrenci arasında olduğu kadar "iş" ile olan fiziksel temasın da ortadan kalkmış olması, tüm aktörler için yeni bir tasarlama ve yorumlama sürecinin kendiliğinden oluşmasına sebep olmuştur. Stüdyo tüm gün kullanılan kişiselleştirilmiş ve benimsenmiş bir tasarım mekânıyken, öğrencinin çalışmalarını gösterip tashih aldığı, dilerse diğer arkadaşlarına yapılan yorumları dinlediği bir ortama dönüşmüştür. Bu "yabancı" ortam, sadece gün boyu sürdürülen atölye sürecini ortadan kaldırmamış; aynı zamanda öğrencinin stüdyodaki tüm yürütücü ve öğrencilerle iletişimini de etkilemiştir. Öğrenciler, diğer grup arkadaşlarıyla sosyal etkileşim kuramamak, onların çalışmalarından haberdar olamamak ve kendi grup yürütücüsü dışındaki hocalarla fikir alışverişinde bulunamamak konularında sorun yaşadıklarını belirtmişlerdir. Üniversite yaşamının yalnızca eğitsel değil sosyal bir ortam olduğunu düşünen öğrenciler, bu durumun "karantina"da olmalarından kaynaklanan ve motivasyonu düşüren bir etmen olduğunu belirtmişlerdir.

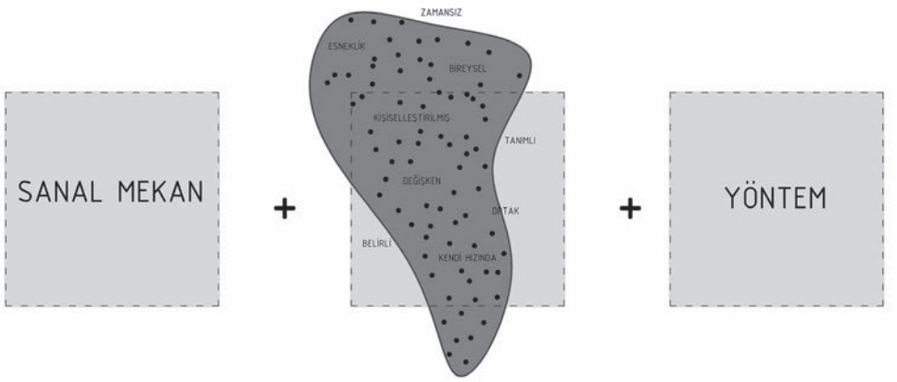
Etkileşimin değişimi, öğrencilerin kendi yöntemlerini geliştirerek farklı ortamlar kullanmalarına sebep olmuştur. Sosyalleşme amaçlı kullandıkları Whatsapp, Zoom, Skype, Discord gibi programların yanı sıra, e-mail ve Blackboard uygulamasını da birbirlerinin çalışmalarını takip edebilmek adına kullanmışlardır. Kendi aralarında açtıkları oturumlarda yaptıkları tartışmalarla tasarım sürecini yürüten öğrenciler, tamirin kolektif yapısına uygun bir yaklaşım sergilemişlerdir. Bu kendiliğinden oluşan inisiyatif, öğrencilerin mimari tasarım stüdyolarında yaratılan fiziksel etkileşime duydukları ihtiyacın en önemli göstergelerindendir.

Bu durum, yürütücülerin de farklı iletişim ortamı arayışlarına girmesine sebep olmuş; normal şartlarda öğrencilerle iletişim amaçlı kullanmadıkları, daha pratik olan Whatsapp ve e-posta kullanımını gerekli kılmıştır. Fiziksel stüdyo ortamında herkesin aynı şartlara sahip olmasıyla dikkate alınmayan, öğrencilerin kişisel hayatlarına dair detaylar, internet bağlantı kalitesi, bağlantı kurulan mekândaki kişi sayısı ve ders dinlemek için konfor şartlarının uygunluğu gibi kriterler önem kazanmıştır. Öğrencilerin bulundukları ortamda uzaktan eğitim veya çalışma hayatını sürdüren başka bireylerin olmasından kaynaklanan derse katılıma yönelik sıkıntılar, yürütücüler tarafından telafi edilebilmişse de; öğrencilerin bir kısmı özellikle internet bağlantısından kaynaklanan sesin geç iletilmesi ve oturumundan düşme gibi sorunlar yaşadıklarını belirtmişlerdir. Yine de, öğrencilerin büyük çoğunluğu mekânsal ve teknik ortamlarının son derece uygun olduğunu ifade etmiştir. Sürecin sonlarına doğru, internet tabanlı uzaktan eğitim sistemini normal şartlardaki stüdyo düzeninde uygulayarak yeni bir normal yaratma çabası kendiliğinden, aynı zaman-farklı mekân uygulamasından, farklı zaman-farklı mekân uygulamasına dönüşmüştür (Şekil 2).

Stüdyonun Zamansızlaşması

Haftada 1 gün/10 saat olan tasarım stüdyosu, uzaktan eğitime geçilmesiyle başlarda mekân adaptasyon sürecinde olduğu gibi, mevcut durumun devamı ile revize edilmeye çalışılmışsa da, kısa sürede bu yöntemin işlemediği anlaşılmıştır. Çevrimiçi eğitim sürecinde, eğitimin stüdyo simülasyonu şeklinde işlen(e)memesinin öncelikli sebebi, öğrencilerin normal zamandaki gibi stüdyoyu bir tasarım ortamı olarak kullanamıyor oluşlarıdır. Öğrenciler oturumlarda, yalnızca önceden yaptıkları çalışmaları göstermişler ve kendi proje tashihlerini aldıktan sonra diğer arkadaşlarını dinlemeyi tercih etmişlerdir. Böylelikle, arkadaşlarının proje tashihleri üzerinden kendi projelerindeki problemleri daha kolay fark edebilmişler ve yüz yüze stüdyolara göre grup içerisindeki tüm projelerin neredeyse her detayına hâkim olmuşlardır. Ancak stüdyo sürecinin, gün boyu çalışmanın sürdürüldüğü bir atölye ortamından yalnızca kritik alınan ve eleştirilerin dinlendiği bir ortama dönüşmesiyle ortaya çıkan çatlağın tamiri, süreç içinde yeni deneyimlerle yeniden şekillenmeye açık köklü bir değişiklikle gerçekleşmiş; proje süreci 7/24 denebilecek bir esnekliğe dönüşmüştür.

Bu yeni sistem, öğrenciyi stüdyo disiplininden uzaklaştırıyor gibi görünse de, aslında farklı bir disiplin ve adaptasyon sağlamıştır. Stüdyo kullanımı sırasında zaman zaman önceden çalışmaksızın stüdyoda üretim yapmak için derse katılan öğrenciler, her görüşme için belli kalitede çalışma hazırlayarak oturumlara katılmak durumunda kalmıştır. Bu hem öğrencinin, Z kuşağı çalışma dinamiklerine uygun olarak, kendi hızında, istediği aralıklarla ve sistemde çalışmasını desteklediği,

SOLDA Uzaktan tasarım stüdyosunda zaman (Şekil 3)

SOL ALTTA Uzaktan tasarım stüdyosunda yöntem (Şekil 4)

Tamir süreci sonrası stüdyo bileşenlerinin durumu (Şekil 5)

hem de yürütücünün ilerlemiş bir ürün üzerinden yorum yapmasını sağladığı için faydalı bir süreç yaratmıştır (Şekil 3). Hatta tüm öğrenciler kendi oluşturdukları program dâhilininde düzenli olarak haftada en az 3 gün ve 35-40 saat civarında projelerini geliştirmek için çalıştıklarını, detaylı araştırmalar yaptıklarını belirtmişlerdir. Böylelikle, yüz yüze eğitim sürecine göre, mesleki gelişimlerine daha fazla zaman ayırabilmelerinin en büyük avantaj olduğunu vurgulamışlardır. Yeni zamansız sistemin diğer faydası, yürütücünün "hoca" olmaktan çıkıp "danışman" olmasını sağlamasıdır. Yürütücüler çalışmalara yorumlarını, yürütücü ve öğrenci için uygun olan bir zamanda belirlenen toplantılarla yapmışlardır. Bu anlayış, öğrencileri hem ofis ortamı deneyimine hem profesyonel meslek yaşamına hazırlaması açısından katkı sağlamıştır. Öğrencinin çevrimiçi stüdyoda kendini başarılı hissettiğinde daha çok katkıda bulunacağı görüşünü (Chen & You, 2003) destekler nitelikte, bu disipline uyan öğrenciler yarıyıl sonunda daha başarılı olmuşlardır.

Her an ulaşılabilirlik, öğrenci açısından olumlu yorumlanırken yürütücü açısından olumsuz yönleri ağır basan bir sistem olmuştur. Özellikle proje teslimi yaklaştıkça, bu toplantılar, bireysel görüşmelerle gün boyu ve gecenin geç saatlerine kadar sürmüştür. Öğrenciler açısından bakıldığında bu durum, tek bir görüşme için olduğundan odaklanma sorunu yaratmamasına karşın, yürütücülerin her öğrenciyle uzun görüşmeler yapması daha fazla efor ve motivasyon gerektirmiştir. Bu da, yürütücüler için diğer sorumluluklarına ek olarak, pandemi psikolojisinin etkili olduğu bir süreçte, mental ve hatta fiziksel yıpranmaya yol açmıştır. Dolayısıyla böylesi bir zamansız sürecin yaratıcılık açısından olumlu etkileri daha yüksekse de, özellikle yürütücü performansı ve öğrenci disiplini bakımından sistemli bir zaman planlaması gereklidir.

Yeni Yöntem Arayışları

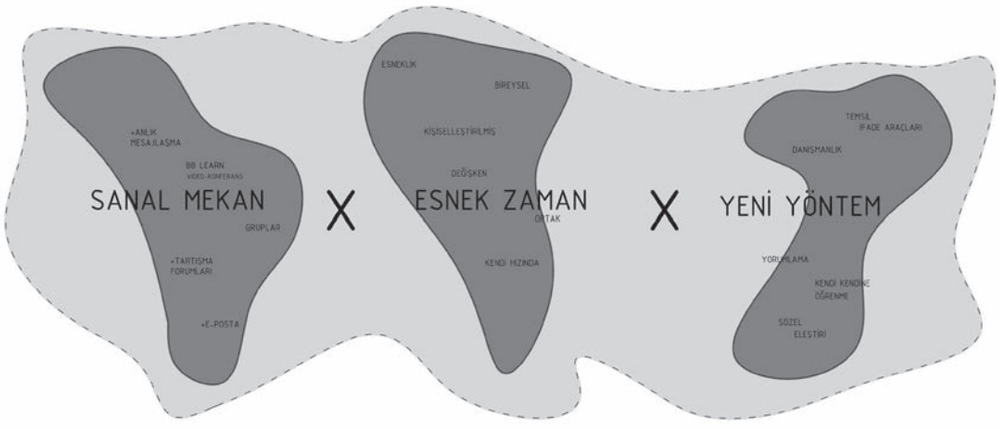
Günümüz mimari tasarım stüdyoları, genellikle, Schön'un "eylem içinde yansıtma" ve "eylem içinde bilme" yöntemleriyle şekillenmiştir. Burada amaç, söylenmeden anlaşılan, kendiliğinden oluşan ve kesin olarak tanımlanamayan profesyonel bilgiye ulaşmaktır. Eylem içinde bilme, eylem stratejilerinden olayı anlama ve günlük deneyimde karşılaşılan problem durumlarını çerçeveleme yöntemlerinden oluşur. Eylem içinde yansıtma, uygulamadaki problem durumlarıyla birleşen sorgulama ve meydan okuma, tasarımcının eylem içinde kendi bilgisiyle yansıtıcı bir diyalogdur (Broadfoot & Bennett, 2003). Tasarım stüdyolarında gerçekleştirilen tartışma, sunum, uygulamalar, beyin fırtınası, yaratıcı düşünme gibi etkinlikler ve gereksinimler uzaktan eğitim özelinde geliştirilmelidir (Chen & You, 2003).

Bu bağlamda, yapılan ilk tamir uygulamaları, mekân ve zamanda olduğu gibi, mevcut durumun adaptasyonu şeklinde olması sebebiyle kısa sürede işlevsizleşmiştir. Çizim ve maket üzerinden tashih yapmanın ve öğrencileri düşünmeye sevk etmenin yerini, ekran ve dosya paylaşımı, beyaz tahta özellikleriyle doldurmaya çalışmanın yol açtığı sıkıntılar, tamirin yeni tamirlere dolayısıyla kendiliğinden gelişimlere açık doğası sebebiyle beklenmedik olumlu sonuçlar doğurmuştur.

Yürütücülerin kendilerine has strateji, değerlendirme sistemi, bilgi ve teknikleriyle eğitimdeki farklılıkları, tamir sonrası ortaya çıkan yeni yöntemle, yürütücünün proje gelişimine etkisinin minimuma indirildiği bir sistemle birleşmiştir. Bu sayede, stüdyolarının temelini oluşturması gereken tartışma ve sunum pedagojisi (Chen & You, 2003) tam anlamıyla işlerlik kazanmıştır. Yürütücü istese de, öğrenci projelerine eskisi kadar müdahale edememektedir. Öğrencinin yürütücünün sözlü ifadelerinden anladığı ve yorumladığı kadarını tasarımına yansıtması, yaratıcı üretimi tetikleyen bir uygulamadır.

Yaratıcı üretim gelişirken, öğrencilerin alışkın oldukları ifade araçlarının ortadan kalkması başka sıkıntıları doğurmuştur. Öğrencilerin bilgisayar ortamındaki maket olarak değerlendirilebilecek 3 boyutlu

modelleme programlarına hâkimiyet seviyelerindeki farklar, maketle elde edilebilecek rastlantısal tasarım kararlarını ortadan kaldırmış, maketle karar verme süreci, tasarımı ifade çabası olan katı modellere dönüşmüştür. Özellikle modelleme programlarını az seviyede bilen veya hiç bilmeyen öğrenciler için ekrandan 3. boyut algısı kurulamayan birçok projede, oransal dengesizlikleri çözmek, giriş-çıkış ilişkileri, arazi yerleşimi gibi temel kararları vermek sorunlu hâle gelmiştir. Uzun süre bu yetersizlikle savaşan birçok öğrenci, normal şartlarda yapmayacakları bir hızda kendilerini geliştirmiş, ifadelerini destekleyecek ek araçlar bulmaya çalışmışlardır. Program bilgisi üst seviyelerde olan öğrenciler ise, maket yapmadıkları hâlde, soyut düşünme, ölçeği ve mekânı üç boyutlu hayal edebilme konularında zorlanmadıklarını belirtmişlerdir. Archicad, Autocad, Revit, Sketchup gibi programlardan en az birini orta düzeyde de olsa kullanan öğrenciler, Lumion, V-Ray, Blender gibi programları da öğrendiklerini ifade etmişlerdir. Temsillerin videolar, gifler gibi 2 boyutlu pafta düzleminde (Photoshop aracılığıyla) kullanılamayacak ifadelerle desteklenmesi yaratıcılığın köreldiğinin düşünüldüğü noktada kendi kendini tamir etmiştir.

Ayrıca, Chen & You'nun (2003) da değindiği, ders malzemesi içeriğinin, metinden grafiklere, çizimlere, ses, video ve çoğul ortama, hatta fiziki ve sanal üç boyutlu malzemelere kadar bilişim ve iletişim teknolojileriyle sürekli yenilenmesi gerekliliği anlayışıyla; stüdyolarda teknik bilgi aktarımı sırasında örnek incelemeler için kullanılan kitap, dergi, vb. basılı medyalar yerini, Pinterest, Instagram gibi yeni nesil görsel sosyal medya platformlarına bırakmıştır. Benzer biçimde, öğrenciler de, yürütücülerin anlatmak istedikleri konuya ilişkin görselleri internet ortamında hızla bularak gösteriyor olmalarının, çevrimiçi eğitimin en olumlu yanlarından biri olduğunu belirtmişlerdir. Zamansızlık ve mekânsızlık olgusundan beslenen bu durum, Z kuşağının özellikleri bağlamında olumlu bir tercih olmuştur (Şekil 4).

4. Tartışma

Eğitim sistemini değiştiren karantina sürecinin, mimari tasarım stüdyolarındaki etkilerinin deneyimler üzerinden incelendiği bu çalışmada, tasarım eğitiminin yaşadığı zorunlu kırılma ve tamir süreciyle gelecek eğitim senaryolarına altlık oluşturabilecek okumalar yapılmıştır. Mekân, zaman ve yöntem bağlamında, tamirin kolektif yapısıyla öğrenci ve yürütücü geribildirimleri üzerinden yapılan bu okuma, başlangıçta olumsuz görünen birçok olgunun, taşıdığı potansiyelleri ortaya çıkarması açısından önemlidir. Fizikselden sanal mekâna dönüşen stüdyo ortamının ortadan kaldırdığı "işle ve kişilerle temas etme" yeni iletişim ortamları arayışlarıyla kendiliğinden bir tamire uğramıştır.

Öğrenciler çoğunlukla, yürütücüler, arkadaşları ve tasarımlarıyla fiziksel iletişimin kalkmasının olumsuz, yeni iletişim araçlarını deneyimlemiş olmanın ise olumlu olduğunu ifade etmişlerdir. Maket ve eskiz gibi geleneksel eğitim bileşenleri yerine zorunlu olarak, yeterince hâkim olmadıkları modelleme programlarını kullanmak zorunda kalan öğrenciler, kısa sürede büyük bir hızla dijital ifade biçimlerini de geliştirmişlerdir. Bu çalışmaları esnek saatlerde gerçekleştiriyor olmak, çalışma saatlerinin zamansızlaşması nedeniyle öğrencilerden çok yürütücüleri etkilemiştir. Yine de, kısıtlı zamanlara sıkışmış proje görüşmelerinin esnek süreçlere evrilmesi, yürütücüyle öğrenci arasındaki ilişkiyi yeniden şekillendirmiş, mimarlığın doğasına daha uygun bir danışman-mimar adayı ilişkisini doğurmuştur. Böylelikle, uzun zamandır işlerliği sorgulanan yöntemler, yenilerine dönüşmek zorunda kalmış; bu sırada ortaya çıkan deneysel arayışlar özellikle öğrenciler için kısa sürede faydalı sonuçlar doğurmuştur. Tamire uğrayan mimari tasarım eğitimi, yeni tamirlere de sürekli açık olarak, artık başladığı noktadan çok farklı yapısal özelliklere sahiptir (Şekil 5).

Öğrencilerin tamamına yakını, zorunlu olmadığı sürece uzaktan eğitime devam etmek istemediklerini belirtmişlerse de, bu durum stüdyo ortamının herhangi bir hazırlık süreci olmaksızın internet ortamına taşınmasından kaynaklanan kırılma ve bu kırılma sonucunda tasarım stüdyosu eğitiminde tamir etkinliğinin ilk kez gerçekleştiriliyor olması ile ilişkili görünmektedir.

Dolayısıyla, uzaktan eğitimin devam etmesinin gündemde olduğu şu günlerde, eğitimdeki tamir hareketinin devam ettirilerek, yeni nesil öğrenci odaklı bir modelle yöntem ve içerik planlaması yapılması önemlidir. Daha kapsamlı araştırmalarda bu çalışmadaki gözlem ve deneyimlere dayalı okumalar, veri analizleri eşliğinde; yürütücü-öğrenci-öğrenme eşleşmelerinin yapılması amacıyla kullanılabilir. Farklı eğitimciler tarafından uygulanan yöntemlerin benzer yönleri ile öğrenci-yürütücü deneyimlerinden elde edilen çıkarımlar, mimari tasarım stüdyoları için yeni bir eğitim modeli önerisinin temellerini oluşturabilecek niteliktedir.

KAYNAKLAR

• Aydın, Cengiz Hakan. "Uzaktan Eğitimin Tasarımı ve Güncel Sorunlar". Uzaktan Eğitim Çalıştayı. Ankara: Jandarma ve Sahil Güvenlik Akademisi Yayınları, 49-66, 2019.
• Chen, Wenzhi ve You, Manlai. "A Framework for the Development of Online Design Learning Environment". 6th Asian Design Conference. Japonya, 2003.
• Broadfoot, O. ve Bennett, R. "Design Studios: Online? Comparing Traditional Face-to-face Design Studio Education with Modern Internet-based Design Studios". Apple University Consortium Academic and Developers Conference Proceedings. Sydney, 9-21, 2003.
• Graham, Stephen ve Thrift, Nigel. "Out of Order: Understanding Repair and Maintenance." Theory, Culture & Society, 24/3 (2007): 1–25.
• Grassi, Giorgi. "An Opinion On Architectural Education and the Conditions Our Profession has to Work in". A.C.S.A. Conference. Delft: Delft University Publications, 13-24, 1992.
• Jackson, Steven J. Rethinking Repair: Media Technologies: Essays on Communication, Materiality, and Society. Haz. T. Gillespie, P. Boczkowski ve K. A. Foot. Massachusetts: The MIT Press, 2007.
• Kaya, Zeki. Uzaktan Eğitim. Ankara: Pegem A Yayınları, 2002.
• Kvan, Thomas. "The Pedagogy of Virtual Design Studios." Automation in Construction, 10/3 (2001): 345-354.
• Kolarevic, Branko., Schmitt, G., Hirschberg, U., Kurmann, D. ve Johnsson, B. "Virtual Design Studio: Multiplying Time". Proceedings of ECAADE'98 Conference. Paris, 23-30, 1998.
• Mitchell, William J., ve McCullough, Malcolm. Digital Design Media. ABD: John Wiley & Sons, 1991.
• Mattern, Shannon. "Maintenance and Care,". Places Journal, November 2018. https://placesjournal.org/article/maintenance-and-care/
• Simonson, Michael, Smaldino, Sharon, Albright, Michael, ve Susan Zvacek, S. Teaching and Learning at a Distance: Foundations of Distance Education. NJ: Prentice Hall, 2000.
• URL-1. http://2tb.iksv.org/tema_metni.asp, Son güncelleme: 17 Haziran, 2020.
• URL-2. https://www.epa.gov, Son güncelleme: 6 Temmuz, 2020.
• URL-3. https://www.andymadesign.com/repairingsociety, Son güncelleme: 6 Temmuz, 2020.